

CORECT / GREȘIT

ROMÂNEȘTE

● În exprimare

**După noile norme ortografice, ortoepice,
morfologice și gramaticale**

Ediția a III-a revizuită și dezvoltată

GREȘELI LINGVISTICE

PARTEA I. FONETICA

(Corectitudinea fonetică)

Limba română reprezintă unitatea a trei subsisteme (fonetica, lexicul și gramatica) și a câtorva discipline lingvistice conexe (ortografia, ortoepia, morfologia – structura cuvintelor, punctuația, topica).

1. DESPRE FONETICĂ

Fonetica este subsistemul limbii care studiază *sunetele* și *literele*, adică elementele primare ale limbii, cele din care se construiesc cuvintele.

1.1. Sunetele limbii române se împart în trei categorii: **vocale:** *a, ă, â/î, e, i, o, u*; **semivocale:** *ë, ĩ, ö, ũ*; **consoane:** *b, k, č (ce/ci), k' (che/chi), d, f, g, ĝ (ge/gi), g' (ghe/ghi), j, l, m, n, p, r, s, ș, t, ț, v, z*; și *i* șoptit (asilabic sau afonizat: *pomi, auzi, oricare*).

1.2. Litera este semnul grafic al unui sunet sau al unui grup de sunete. Pe de altă parte, un sunet se poate marca grafic printr-o literă, prin două sau chiar prin trei litere.

Din sunete se alcătuiesc *silabele*, care conțin o vocală, însoțită sau nu de una sau două semivocale sau/și de una sau mai multe consoane. Rezultă că orice silabă conține o vocală și numai una! Orice cuvânt plurisilabic se rotește pe silabe (silabic), dar pauzele dintre acestea sunt foarte mici și, de aceea, insesizabile/abia sesizabile în vorbire.

1.3. Grupurile fonetice sunt de trei tipuri: **diftongul** (alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, în succesiunea: *v+sv/sv+v*); **triftongul** (alcătuit dintr-o vocală și două semivocale, în succesiunea: *sv+v+sv/v+sv+sv/sv+sv+v*); **hiatul** (alcătuit din două vocale vecine care aparțin, obligatoriu, unor silabe diferite: *v-v*).

Activitățile implicate în folosirea corectă a limbii, în plan fonetic, sunt: *silabația* (despărțirea corectă în silabe a cuvintelor, în vorbire și în scriere); *accentuarea corectă* a cuvintelor limbii; *recunoașterea*

diftongilor, a triftongilor și a hiaturilor; rostirea corectă și scrierea corectă a unor cuvinte cu dificultăți și a unor structuri cu dificultăți.

1.4. Alfabetul limbii române este mulțimea ordonată a literelor ei. De reținut că și literele au nume: la vocale, numele sunt chiar sunetele pe care ele le marchează; la consoane, numele sunt sunetele pe care le marchează, urmate sau precedate de o vocală.

a (a, literă), ă (ă, literă), â (â din a, literă), î (î din i, literă), b (be/bî), c (ce/cî), d (de/dî), e (e, literă), f (fe/ef/fî), g (ge/ghe/gî), h (haș/hî), i (i, literă), j (je/jî), k (ca/capa), l (le/el/lî), m (me/em/mî), n (ne/en/nî), o (o, literă), p (pe/pî), q (kü), r (re/cr/rî), s (se/es/sî), ș (șe/șî), t (te/tî), ț (țe/țî), u (u, literă), v (ve/vî), w (dublu ve/dublu vî), x (ics), y (igrec), z (ze/zet/zî).

Literele „de mână” pot fi: mici/mari; de tipar/de mână. Literele de tipar pot fi de foarte multe tipuri (fonturi) și de foarte multe mărimi, pe care le găsim și le putem folosi în scrierea electronică (digitală). Unele litere sunt formate de la alte litere, cu ajutorul *semnelor diacritice* (semne grafice) care sunt plasate ori deasupra, ori dedesubtul semnului grafic principal (ă, â, î, i, j, ș, ț; Ă, Â, Î, I, J, Ș, Ț).

Atenție! La Î (î mare de mână) trebuie să apară punctul!

1.5. Limba română, limbă fonetică

Limba română este o *limbă fonetică*, adică o limbă în care se citește cum se scrie și se scrie cum se citește. De fapt, o asemenea limbă are următoarele caracteristici:

– un sunet se marchează grafic cu o singură literă și cu o anumită literă;

– o literă marchează grafic un singur sunet și un anumit sunet.

Așa cum se va vedea mai departe, sunt însă nenumărate excepții de la aceste caracteristici, excepții care devin dificultăți de rostire sau/și de scriere.

1.6. În limba română există însă un tip de scriere care respectă toate aceste caracteristici și ne ajută să aflăm din câte sunete este alcătuit un cuvânt și ce fel de sunete sunt acelea: este vorba de *[tran]scrierea fonetică*.

Accastă modalitate de transcriere este percepută de elevi, de studenți și de profesori drept una extrem de dificilă, dar ea poate deveni, cu avizarea necesară, foarte ușoară.

Iată algoritmul unei *transcrieri fonetice*:

1. Desparți cuvântul (plurisilabic) în silabe.
2. Marchezi grafic, prin încercuire, grupurile de litere (*ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi*).
3. Observi dacă în silaba care conține un asemenea grup de litere există, în afara grupului, o vocală.
 - a) Dacă există înseamnă că grupul de litere încercuit marchează grafic numai consoana respectivă.
 - b) Dacă nu există înseamnă că grupul de litere încercuit marchează grafic și consoana, și vocala.
4. Marchezi grafic semivocalele, accentul fonetic (numai la cuvintele plurisilabice) și, dacă există, pe *i* șoptit.

Precizări!

În transcrierea fonetică se folosesc literele alfabetului românesc, cu câteva excepții:

- consoana *c* se marchează totdeauna prin litera *k*;
- consoanele *ce* și *ci* se marchează prin semnul *č*;
- consoanele *che* și *chi* se marchează prin semnul *k'*;
- consoanele *ge* și *gi* se marchează prin semnul *ğ*;
- consoanele *ghe* și *ghi* se marchează prin semnul *g'*;
- sunetele marcate prin litera *x* se scriu cu grupul de litere *ks/gz*;
- formele pronumelui personal de persoana I care încep cu *e* (*eu, ea, ei, ele*) se scriu cum se rostesc (*ïeu, ïa, ïeï, ïele*);
- formele flexionare ale verbului *a fi* care încep cu *e* se scriu cum se rostesc (*ïe, ïeste, ïeram, ïera, ïeraï...*).

Ex.: *cer* [čer], *ceas* [čas], *ger* [ğer], *geam* [ğam], *chem* [k'em], *cheag* [k'ag], *ei* [ïeï], *ea* [ïa], *el* [ïel], *este* [ïeste], *taxa* [taksa], *examen* [egzamen], *ziceau* [zičau], *ghiceau* [g'ičau], *deci* [deč], *ori* [ori] (*i* șoptit, nesilabic)

2.1. Despre ortoepie (prezentare sintetică)

Ortoepia este disciplina lingvistică ce stabilește regulile rostirii corecte a cuvintelor și a grupurilor de cuvinte (*normele ortoepice*).

Se cuvine să delimităm aici rostirea corectă a unor cuvinte românești de rostirea corectă a cuvintelor împrumutate (direct sau indirect) din alte limbi, în diferite epoci istorice.

Reținem, mai întâi, tendința vorbirii de a face economie de material lexical și, deci, de a rosti legat două sau mai multe cuvinte, tendință care se suprapune, la unele grupuri, intenției vorbitorului de evitare a hiatului (*de-acum, le-am, să-i, la-nceput...*).

Rostirea cuvintelor împrumutate din alte limbi parcurge un proces treptat de românizare, la finalul căruia acele cuvinte se rostesc după regulile ortoepiei românești și chiar se scriu după ortografia românească (*birou, chiuvetă, coafor, frizer, șofer, tenismen, Paris...*).

2.2. Accentul fonetic (de intensitate, de forță, de tărie) este o caracteristică a limbii noastre și constă în rostirea mai tare (mai intensă) a vocalei dintr-o anumită silabă a cuvintelor plurisilabice. Rostindu-se mai tare, vocala respectivă și implicit silaba din care face parte se lungesc. În limba română, accentul fonetic nu are poziție fixă pe o anumită silabă, precum în alte limbi, dar el nu are nici poziție opțională. Cele mai multe cuvinte au o singură poziție a accentului fonetic, deci o singură accentuare corectă. Altele admit două accentuări corecte (*penurie/penuriē; trafic/trafic*). La altele, în fine, accentul este elementul diferențiator al cuvântului sau al formei flexionare (*barem, barem; torturi, torturi; companie, companie*).

Există și cuvinte (compuse) care au două accente fonetice, dintre care unul este **principal** (mai puternic), marcat prin sublinierea vocalei accentuate cu o linie, iar altul este **secundar** (mai slab) marcat grafic prin sublinierea vocalei accentuate cu două linii (*aero-dinamic, pseudoștiință...*).

A nu se confunda accentul fonetic cu *accentul logic* (accentuarea unui anumit cuvânt din enunț, pentru a-i spori semnificația

semantică) sau cu *accentul prozodic* (folosit în poezie, pentru realizarea ritmului)!

Pentru a afla accentuarea corectă a unui cuvânt, vom cerceta „Glosarul de accentuare corectă” din prezenta lucrare sau noul „Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române” (DOOM 2).

2.3. Accentuarea greșită a unui cuvânt

Ex.: *butelie* (corect **butelie**)
caracter (corect **caracter**)
epocă (corect **epocă**)

2.4. Glosar de accentuare corectă

Conform „Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române”, ediția 2005 (DOOM 2), marcarea grafică a accentului fonetic se face, în transcrierea fonetică și în dicționarele speciale, prin sublinierea vocalei respective.

A

aba	accede (vb.)	activ (bunuri)
abagiu	accedere (s. f.)	activ (grup de activiști)
abație	accept	
abductor	acces (atac, izbucnire)	acuar <u>e</u> lă
abia	acces (intrare)	acutiza (vb.)
abraș	accesa (vb.)	acvilă
acaju (adj.)	acciza (vb.)	adagio
acaju (arbore)	accizare (s. f.)	adagiu (maximă)
acaju (culoare)	aciua	adaos
acatist/acatist*	acneiform	adecva (vb.)
acătării	acolo (adv.)	ad-hoc/ad hoc
	acquis (fr.) [pron. <i>aki</i>]	adica
	acru (adj.)	Adidas (firmă, marcă)
	acru (gust)	adidas (pantof)
	acru (unitate de măsură)	adonis (tânăr frumos, fluture)
	actant	adulter
	activ (adj.)	

* Deși în formele alternative de cuvinte bara oblică este semn de punctuație și ar trebui încadrată de două blancuri, noi am renunțat (din rațiuni practice) la acestea.

advertising (angl.)

[pron. *advertaɪzɪŋg*]

aed

aerat

aerobic (adj.)

aerobic (s. n.)

afazie

afebril

aferim

afgană/afghană

(limbă)

afin (arbust)

afin (rudă)

afro (adj. invar., adv.)

aftershave (angl.)

[pron. *aftərʃeɪv*]

agabaritic

agat

agă

agora (piață publică
în Antichitate)

agoră (spațiu public)

agriș/agriș

agrișă/agrișă

agroalimentar

agroindustrial

agroturism

aïdoma

aisberg

aiuri (vb.)

alaun

alba-neagra (joc)

alcoolscop

alcov

alergolog

alergologă

alfabetar

alibi

alineat (s. n.)

aliniat

alma mater

alter ego

alto (adj.)

alto (s. m.)

aman (interj.) (înv.)

ambient

ambiental

ambitus

ambivalent

amforă

amicizie

amîn

amnistie

amorf

amu (adv.) (pop.)

anaforă (raport)(înv.)

anaforă/anaforă (fig.
de stil)

anafură (pâine sfințită)

ananghie

anatemă

anatomopatolog

anatomopatologă

anclanșa (vb.)

android

andropauză

angoasă (vb.)

angoasă

angora

angro (adj.)

angro (s. n)

anost/anost

antal

antecalcul

antiaeriană (artilerie)

antialergic

antibacterian

antic/antic

anticipativ

anticorupție

antidoping

antreprenorial

antroponim

apendice (supliment

la o lucrare; anexă)

apendice/apendice

(anat.)

apex

apreschi

aracet

arctic

arhondaric

ariniște

aripă

armaș

armie (înv.)

aronda (vb.)

arsenic

artefact

arșiță

art déco

ascet

asterisc (semn grafic)

atic

atlas

atol

atu

aulă

aurolac	avers (fața unei	ayatollah
auster	monede)	azbest
austru	aviar	azer
autișt	avizier	azil
autopsic	avocado	azilant
avangardă	axilă/axilă	azimă
avaric	axis	azimut
avatar	axis mundi (lat.)	azur

B

babord	basculantă	blocnotes
babuîn	baseball (angl.)	bloctestart
babușcă	[pron. <i>bēisbol</i>]	bodyguard (angl.)
babysițter (angl.)	basedow/basedow	[pron. <i>bodigard/</i>
[pron. <i>bebisităr</i>]	[s pron. z]	<i>badigard/</i>
bacantă	baterie	bodigard
bacara	băjenic	bolero (dans)
bacșiș	bebc/bebe	bolerou/bolero
baiaderă	belcanto	(vestă)
bain-marie (fr.)	belvedere	bolnav
[pron. <i>bēmari</i>]	bengal	bonom
balcanologie	bengali/bengali	bonton
balsa	berberă (limbă)	bonus
bancomat	bermudă	boogie-woogie (angl.)
banjo	bestseller (angl.)	[pron. <i>bughi-ughi</i>]
banner (angl.)	[pron. <i>bestselăr</i>]	borax
[pron. <i>benăr</i>]	bifocal	bormașină
bantu/bantu	bikini	borsetă
barbituric	biodegradabil	boschetar
barem (s. n.)	bioenergie	boston (vals; joc de
barem (adv.)	birotică	cărți)
bariton (cântăreț)	bismut	boston (presă tipo-
bariton (instrument	bitter (germ.)	grafică)
muzical)	[pron. <i>bităr</i>]	botfor/botfor
barjă	bîtum	botgros

boxer (rasă de câini)
 boxer (sportiv)
 breakfast (angl.)
 [pron. *brɛcɤfăst*]
 brizbiz
 broccoli (it.)

broker (angl.)
 [pron. *brɔcăr*]
 browning (angl.)
 [pron. *brăuning*]
 bufeu
 butelie

butic
 butona (vb.)
 buzer
 bypass (angl.)
 [pron. *baipas*]

C

cabulă
 cadju
 caduc
 cafas
 cafē-concert
 [cert pron. *ser*]
 cagulă
 cajs
 calamita (vb.)
 calcar
 calcemie
 calotă
 camee
 cameraman
 campus
 canabis
 candid/candid
 caniculă
 cantautor
 cantor (cântăreț de
 biserică)
 cantoră (birou)
 cap de bour (timbru)
 capitul (bot.)
 cappuccino (it.)
 carabinieri
 caracter
 carbogazos

carmangerie
 carter
 cascadorie
 casting (angl.)
 cașa (stofă)
 cașă (mâncare)
 cașera (vb.)
 catering (angl.)
 [pron. *keitaring*]
 cateter
 catgut
 catharsis (gr.)
 [pron. *catarsis*]
 caviar
 ceardaș
 ceaslov
 ceaun
 cecen
 celest
 celtă/celtică (limbă)
 celular
 cenzor
 cetină
 cezar (împărat)
 cha-cha-cha (dans)
 (hisp.) [ch pron. *č*]
 charismă
 chebap

cherry (angl.)
 [pron. *ceri*]
 chivot/chivot
 ciclamă
 ciclamen [*ci* pron. *si*]
 ciment
 ciné-vérité (fr.)
 [*ci* pron. *si*]
 citoplasmatic
 citronadă [*ci* pron. *si*]
 ciubăr
 claustrofobie
 clăpar
 clearing (angl.)
 [pron. *cliring*]
 climatizor
 clonă
 clovn / (inv.) clau
 cobai
 cobalt
 cobilă/cobâlă
 cocker (angl.)
 [pron. *cocăr*]
 cockpit (angl.)
 [pron. *cocpit*]
 cogeamite
 colant
 colaps/colaps

colector	computeriza (vb.)	corijent/corigent
colibri	[u pron. ʃu]	coșcocea/
colijă	concină (joc de cărți)	coșcoceamite
colmata (vb.)	condens	crăter
colonie (apă de ~)	conductor (persoană; aparat)	creativitate
colonię (teritoriu; grup)	conductor (cablu; material; piesă)	criblură
colos	confiat	cricchet
colportoare	confidențialitate	croasant (s. m.)
comando	congresmen	crossbar
comedie (întâmplare ciudată)	conotație	crotal
comedie (operă dramatică)	consiliere	cuantum
comis (confiscare de bunuri)	constructor (adj.)	cumul
comis (rang boieresc)	constructor (s. m.)	cupid
comite (s. m.)	consultanță	curriculum vitae (lat.)
comite (vb.)	contabil-șef	[ae pron. e]
compact-disc	contorsionist	custodie
companie (mil.)	contracepțiv	cvadragenar
companie (tovărășie; firmă)	contrasens	cvartal
computer (angl.)	conversie	cvartet
[pron. compjuțer]	copii (pl. de la copie)	cvintă/chintă (figură de scrimă; acces de tuse)
	copii (pl. de la copil)	cvintă (interval muzical)
	copywriter (angl.)	cvorum
	[pron. copiraîțar]	cybercafe (angl.)
	corector (aparat)	[cy pron. sı]
	corector (persoană)	

D

dada	dăscăliță	decoder
dadă	dealer (angl.)	decorațiune
dafin	[pron. dilăr]	decriptare
dagherotip	debranșare	deductibil
dalai-lama	debut	de facto (lat.)
date (informații)	decarta (vb.)	defibrilator

degradabil
degrade
deltaplan
deluvial
demachiant
democrat-creștin
demon
demoniza
dendrolog
dendrologă
deodorant
depresie
derby (angl.)/derbi
derviș
desetină/desetină
desktop
despot

deunăzi
devirusă (vb.)
diacritic
diasporă
diecezan/diocezan
digama/digama (s. m.)
dihai
dihor/dihor
director (adj.)
director (la calculator)
director (persoană)
dischetă
disc-jockey (angl.)
[pron. *dîscgochei*]
discobol
discografic

discount (angl.)
[pron. *discaimt*]
disponibiliză (vb.)
dizabilitate
doar-doar
doctor
doctoriță
domino
doping
dressing
ducipal
duminică
dumping (angl.)
[pron. *damping*]
duo
duroflex
dușman

E

ebouă
ecler
ecografie
ecologist
ecumenism
edec
edem
edil
editor
efeb
efigie
efor
eglogă
egumen
ejectabil
electrocasnic

elidare
elitism
elucubrant
email (small)
embolie
emfizem
emisie
emisiune
empatie
emul
eon
epiforă
epigonie
episcop (aparat)
episcop (persoană)
epistolă

epitrop
epocă
epos
epsilon
eres
erezie
eros
eschimos
espresso (it.)
estiv
etapizare
etero- (de eter)
etero-/hetero-
(diferit, alt)
eteroman
etnie

F

f <u>ab</u> ulă	f <u>î</u> der	fob <u>i</u> e
facs <u>i</u> mil/facsimil	f <u>î</u> ef	f <u>o</u> rhand (angl.)
fact <u>i</u> ce	f <u>î</u> er <u>ar</u> -beton <u>i</u> st	[pron. <i>f<u>o</u>r<u>h</u>end</i>]
f <u>a</u> ctor	f <u>î</u> er-bet <u>o</u> n	forez <u>ă</u>
f <u>a</u> ct <u>o</u> tum	f <u>î</u> est <u>ă</u>	forfait (fr.)
fai <u>an</u> tar	f <u>î</u> fty-f <u>î</u> fty (angl.)	[pron. <i>f<u>o</u>r<u>f</u>e</i>]
f <u>a</u> lic	f <u>î</u> ligran <u>i</u> st	format <u>are</u>
f <u>a</u> lus	f <u>î</u> lioque (lat.)	f <u>o</u> rspan
fame <u>l</u> ic	[<i>qu</i> pron. <i>cv</i>]	f <u>o</u> rum
f <u>a</u> men	f <u>î</u> lipic <u>ă</u>	fotocopi <u>at</u> or
f <u>a</u> sung	f <u>î</u> lod <u>e</u> ndron	franc <u>i</u> z <u>ă</u>
f <u>a</u> un	f <u>î</u> lotim	franco
febricit <u>ate</u>	f <u>î</u> r <u>av</u> /f <u>î</u> r <u>av</u>	francofon <u>i</u> e
febru <u>ar</u> ic	f <u>î</u> tness (angl.)	frec <u>u</u> en <u>te</u>
fec <u>u</u> l <u>ă</u>	f <u>î</u> topatolog	frec <u>u</u> en <u>te</u>
fe <u>er</u> ic	f <u>î</u> topatolog <u>ă</u>	frontal <u>i</u> er
fe <u>er</u> ie	f <u>î</u> toterap <u>e</u> ut	f <u>î</u> zic <u>e</u>
f <u>e</u> nix	f <u>î</u> toterap <u>e</u> ut <u>ă</u>	f <u>u</u> csie
f <u>e</u> nom <u>e</u> n	f <u>î</u> xing	f <u>u</u> hrer (germ.)
f <u>e</u> ri <u>g</u> ă	flam <u>e</u> nco (dans)	[pron. <i>f<u>î</u>r<u>ă</u>r</i>]
f <u>e</u> rvid	(hisp.)	full-time (angl.)
festiv <u>i</u> sm	flau <u>ș</u> at	[pron. <i>f<u>u</u>l-t<u>ă</u>im</i>]
festiv <u>i</u> st	f <u>l</u> ipper (angl.)	fundamental <u>i</u> sm
f <u>e</u> ud <u>ă</u>	[<i>e</i> pron. <i>ă</i>]	fun <u>e</u> st
fezabilit <u>ate</u>	flu <u>i</u> d	f <u>u</u> rie
f <u>i</u> abil	flu <u>o</u> r	f <u>u</u> sce <u>l</u>
f <u>i</u> bul <u>ă</u>	foaier	